

Dr. HİLMİ GÜNER (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı)

Saygıdeğer başkanlar, değerli mühendis arkadaşlarım, saygıdeğer konuklar; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bugün şöyle mühendis mühendise bir görüşme yapalım istiyorum ve burada doğruları bilimsel ve teknik bir platformda bütün duygusallıktan uzak bir şekilde ele alalım istiyorum. Tabii Mühendis ve Mimarlar Odası'nın da hazırladığı bu Sempozyum son derece faydalı olmuştur, arkadaşlarımdan bu izlenimi edindim. Bu da bizi son derece memnun ediyor. Çünkü, enerji gerçekten çok karmaşık bir konu ve burada çoğu kere iki kere iki dört etmiyor. Dörde ne kadar yaklaşırsak o kadar başarılı oluyoruz. Çünkü, çok fazla etkiler var, yani bunu hani mühendisçe konuşacak olursak önce çevre şartlarına, "Boundary condition" dediğimiz çevre şartlarını ortaya koymamız lazım. Burada ülkeler var, lobiler var, çok uluslu şirketler var, ihtiyaçlar var, çıkarlar var ve bunların hepsi çok önemli noktalar. Bu arada da tabii kurumlar var, kurumlarda teknik insanlar var, dürüst insanlar var ve bu çalışmalar diğer yatırımlara da benzemiyor. Herhangi bir inşaatta bir hata yaptığımız zaman, yani bir yolsuzluk, usulsüzlük olsa bir defa kazık yersiniz. Ama burada 20-30 senelik anlaşmalar var. Yani, bir yanlış imza, bir yanlış karar 20-30 sene bağlıyor; çocuklarınızı bağlıyor, geleceğinizi bağlıyor, gelişmenizi bağlıyor, bekanızı, ülkenin bekasını bağlıyor ve her şeyiyle sizi önemli bir ray değişimine... Yani giderken, böyle bir trenin gittiğini düşünün, birden makas değiştiriyorsunuz ve ondan sonra kömür, su, yerli kaynaklar derken bir bakıyorsunuz doğalgaza kayıyorsunuz ve oraya girdikten sonra da artık dönmesi çok zor oluyor. Çünkü 25-30 senelik anlaşmalar.

Hep yerli kaynaklar diyoruz, dışa bağımlılığı azaltalım diyoruz, verimlilik diyoruz, yani bunlar hep bizim üniversitede, okullarda, hatta üniversiteyi bırakın ortaöğretimde öğretilen konular. Peki, bu kadar doğrular bilinirken, niye bu yanlışlıklar yapılır? Buna bir bakmak lazım. İşte biraz önceki dediğim etkenler, burada son derece önemli oluyor ve bu noktada bizim tamamen bilimsel ve teknik bir platformda bunları tartışmamız gerekiyor. Şimdi böyle olunca da biz önce göreve geldiğimizde neler yapabileceğimizi... Daha evvel hazırlığımız vardı. Yani AR-GE çalışmaları yapmıştık. Ben de yaklaşık 35 senedir çalışıyorum. Yani bu ülkeye özel sektör, devlet, kamu, üniversiteler dahil olmak üzere hizmet ettim, sizin aranızdan geldim, üyenizim ve aynı kitapları okuduk, aynı üniversitelerde okuduk. Dolayısıyla, aynı düşünce tarzını buraya da uygulayalım istedik.

Gelince önce parasız yapılacak işlere baktık. Nedir bunlar? Anlaşmaları ele aldık. Bunların içinde yap-işlet-devretler var, bunun içinde doğalgaz anlaşmaları var, bunun içinde yap-işletler var, yani bunlara baktık. Orada tabii ki belli trendleri izlerken belli yıllarda değişiklikler gördük. Yani, normal bir trend varken, o trend birden belli yıllarda değişiklik göstermiş. Sebeplerini inceledik, araştırdık ve bunun neticesinde de dedik ki; bu bazı anlaşmaları masaya yatıralım. Tarafları çağıralım, anlaşmaları inceleyelim diye başladık. Yani öyle şeyler var ki, mesela yap-işlet-devretler. Belki o günün şartlarında Türkiye bir parça sıkışmış gözüküyordu, ama sıkışlıktan faydalananlar olmuş ve öyle anlaşmalar olmuş ki, 1'e yapılacak şey 3'e yapılmış. Ondandır alım garantileri, Hazine garantileri. Bunlar aynı zamanda maliyet demek. Maliyet de bu sefer ne oluyor; tüketiciye yansıyor. Elektriğin pahalı oluşu bunlar. Kredi şartlarına yüksek faiz oranları konmuş, dolar bazında eskalasyon yapılmış. Hani Türk parasına eskalasyon koyarsınız enflasyonist ortamda, yatırım maliyetini rahatlatmak için bunu yapabilirsiniz. Ama, burada dolar bazında yüzde 4.5-5 eskalasyonlar konmuş. Bunlar da maliyetleri artırmışlar.

Onun dışında özellikle doğalgaz santrallerini kurmuşlar, fakat barajlara ve kömür santrallerine aynı desteği sağlamamışlar. Mesela, Hazine aynı desteği barajlara sağlamamış. Barajlara sağlamayınca tabii barajların cazibesi yatırım açısından ikinci, üçüncü plana düşmüş. Bunu görüyorsunuz çok rahatlıkla. Yani böyle olunca tabii kısa dönemde yapılabilecek yatırımlar hız kazanmış.

Biz şimdi bunları büyük ölçüde düzelttik, ama bunu düzelttiğiniz zaman tepkiler birden artıyor. Yani, bir sürü ayağa basıyorsunuz. Bir sürü çıkar grupları karşınıza çıkıyor. Bunlar başlıyorlar, değişik tonlarda sesler çıkarıyorlar, etkilerde bulunuyorlar, medyayı kullanıyorlar. Hatta kamuoyunda bunların belli etkinlikleri var. Bunların hepsi çıkınca tabii biz bu sefer Bakanlık yaparken aynı zamanda bir savaşıyoruz açıkçası. Yani, burada dürüst insanların birlikte hareket etme ihtiyacı var. Yani, burada siyasi görüş filan ikinci planda oluyor. Çünkü, ülkemizin geleceği önemli. Bunu yapmak için de doğruları doğru dürüst tartışmamız lazım. Bazen bunu tartışacak ortam bile olmuyor, yani öyle bir hücum oluyor ki, bilerek veya bilmeyerek, onlarla bu sefer uğraşmaya başlıyoruz.

Şimdi biz bu arada önemli yasalar çıkarttık. İşte Maden Yasası'nı çıkarttık, Petrol Piyasası Yasası'nı çıkarttık. Bor araştırmayla ilgili çalışmaları yaptık. Şimdi burada üç tane daha önemli yasanız var, bunlardan bir tanesi Enerji Verimliliği Yasası, bunun mutlaka çıkması lazım; çünkü, boşa gidiyor enerji. Bu hem konutlarda, hem

sanayide, hem ulaştırmada mutlaka bunun çıkması lazım. Bu da zaten Meclis'te Şu anda görüŐülüyor.

Ayrıca Jeotermal Kanun Tasarısı var, bunun mutlaka çıkması lazım. Çünkü, jeotermalde biz Avrupa'da birincisiyiz, dünyada 7'nciyiz. Hatta Şu anda MTA, büyük bir kampanya başlattı, yeni yerler araştırıyoruz ve bunu yaparken de belki rastlamadığımız bir metodu uyguluyoruz. TKİ, TTK, Elektrik İşleri Etüt İdaresi, DSİ, TPAO, Maden İşleri Genel Müdürlüğü, Eti Madencilik, bunların hepsi ortak alışıyor. Yani TPAO'nun diyeceksiniz ki DSİ ile ne alakası var yahut Eti Madencilik'le ne alakası var? Biz yle bir alaka kurduk, ilgi kurduk. Mesela, TPAO 3 bin 300 sondaj, yani Türkiye'de 3 bin 300 sondaj yapılmış Şu ana kadar. Türkiye delinmiş 3 bin 300 yerinden. Ama, bunların bütün loğları, vesaireleri duruyor, ama petrol ve doğalgaz aramışlar. Dedik ya, bu değerleri bir masaya yatıralım, bir inceleyelim, metre metrede inceleyelim. Kömür kestiyse TKİ'ye söyleyelim, krom, bor kestiyse Eti Madencilik'e söyleyelim, su kestiyse DSİ'ye bildirelim. Eğer boşluğa rastladıysa yeraltı kaynağı olarak bunları hesap edelim.

Neticede bunları ortak değerlendirdik, Şimdi yeni kömür sahaları çıkarttık ortaya. Yeni madenler çıktı, bakır vesaire ıktı. Bu tamamen bilgileri ortak çalışarak kullanmak. Yani, bunun bir yatırıma falan ihtiyacı yok ve güzel bir çalışma oldu, bir de ortak çalışmayı öğrendik hep beraber. Bir sürü maden mühendisi, bir sürü jeolog, bir sürü efendim jeofizikçi, bunların hepsi ayrı ayrı yerlerde değerlendiriyorduk, petrolcler vesaire. Ortak çalışıldı, güzel çalışmalar çıkıyor Şu anda, rakamlar da biraz sonra vereceğim size. Bugün sizi çok rakama boğmak istemiyorum, yani ana politikaları konuşalım istiyorum ve güzel Şeyler ıktı ortaya.

Şimdi bunları yaparken tabii ki kolay değer, yani her olayın bir etki-tepki ilişkisi de oluyor. Ama, biz bunları dinlemiyoruz. Yani burada risk almak, bizim en önemli özelliğimiz. Çünkü, hani sen yanmazsan, ben yanmazsam diye giden Őeyin temeli, esas bu, bunu yapacağız. Yani, karanlığa kfretmekle de olmuyor, mum yakacağız bunun Şeyi bu. Yani, bunun için ortak çalışmamız gerekiyor, birlikte çalışmamız gerekiyor. Ama illa yüzde yüz birlikte olmamız da Őart değer. Yanlış yaparsak, eksik yaparsak, farklı görüşler de tabii bir zenginliktir, onları da ortaya koyacağız. Tepkinizi de koyacaksınız, bunları da tartışacağız. Ama, düşünce tarzımız bu, gayet basit, gayet açık; çünkü, bunu birinin yapması lazımdı. Biz de dediğim gibi, senelerdir işte sektör içinde çalıştık, ettik, bu avantajı kullanalım diye düşünüyoruz.

Yalnız Şunu söyleyeyim: Eski sorunlara sebep olan düşünce seviyesiyle, mevcut sorunları ve gelecek sorunları çözemezsiniz. Mutlaka yeni bir anlayışla olaya yaklaşmak lazımdı. Onun için biz eski sorunlara sebep olan düşünce seviyesini değeriftirdik, yeni bir yaklaşım, yeni bir sistem yaklaşımını ele aldık.

Üniversitede bize öğretilen ve benim en çok sevdiğim derslerden bir tanesi system science, sistem bilimleri. nce olayın sistemini kurmak lazım. Etkilerini, tepkilerini, ona neler etkiliyor, bunun sonuçları ne olabilir diye. Bunu yaptığımız zaman da olayı bir bütün halinde ele aldık. Bizim için kömür, su, jeotermal, rüzgar, biyogaz, hatta bunların hepsi güneşiyle, hidrojeniyle, hepsi bir bütün, nkleeriyle hepsi bir bütün. Yani, birini diğerinden ayıramayız.

Burada ayırdığımız tek Şey yerli kaynaklara ağırlık vermektir. Yerli kaynaklara baktık, işte kmrmzn miktarı belli, suyumuz miktarı belli, ikisini topladığımız zaman mevcut kaynaklarla aşağı yukarı 250 milyar kilowatsaatlik bir enerji oluşturuyor, bütün potansiyeli düşünürsek. Rüzgarı filan da koyun üzerine, hepsini koyarsanız 300' biraz aşıyor diyelim, ama bu mevcut bilgilerimizle olan Şey. Eğer, yeni kaynaklar bulursak, yeni kömür sahaları, yeni su kaynakları bulursak, tabii ki denkleme bunları ekleyeceğiz. Ama, Şu andaki bilgimiz dahilinde olan rakamlar bunlar. Fakat, 2010 ve 2020 projeksiyonlarını yaptık, elektrikte ihtiyacımız olacak. Yani, o da nedir? İyi senaryo kötü, yani düşük senaryo diye de iki tane senaryo çalışması yaptık. Düşük senaryoya göre 2020 yılında 406, yüksek senaryoya göre 499 milyar kilowatsaatlik ihtiyacımız olacak. Rakam bu. Bunu tartışalım.

Zaman zaman hani televizyonlarda, basında itirazlar filan oluyor, biz itiraza açığız. Gelin hesabımızı kitabımızı yapalım, hepimiz mhendisiz. Mühendisler ikna etmeye çalışmaz, ispat eder. İkna etmeyle ilgili bir gayretimiz yok. Oturalım kimin bu konuda hazırlığı varsa, bilgisi varsa, çalışması varsa oturalım, kollarımızı sıvayalım, bütün bürokratik engelleri filan da kaldıralım. Hatta bir hafta sonu bir yere gidelim, yani serbest bir ortamda, rahat elbiselerimizi giyelim enine boyuna sabahtan akşama, 2 gün, 3 gün... Gerekliyorsa bunun sayısını artıralım. Çünkü, neticede bu hayatı ileride biz yaşamasak çocuklarımız yaşayacak. Oturum konuşalım tartışalım, yani buradaki bizim istediğimiz, sözümüz bu.

Buna baktığımız zaman eğer yeni kaynaklar bulamazsak, keşfedemezsek, rakamlarımız bu olduğuna göre, ihtiyacımız, kalkınma hızımız belli, nüfus artışı belli, ihtiyaçlar belli, bu da hesap kitap meselesi. Projeksiyon yapıyorsunuz, rakamlar bu çıkıyor. Buna göre ne yapacağız? Kömür ithal edeceğiz, doğalgaz ithal edeceğiz,

elektrik ithal edeceğiz edebilirsek. Ondan sonra petrol ithal edeceğiz, bunları yapacağız. Eğer yeni teknolojiyle, yani hidrojen enerjisi, güneştir vesaire bunlar devreye girmezse bunu yapacağız. Bu da açık. Burada da kısıtlar nedir? Çevredir, işte Avrupa Birliği'ne girme durumumuz var, hazırlıklarımız var. Çevreyi koyuyorsunuz, işte Kyoto kuralları var. Bunlara baktığımız zaman, bir yandan da bir grup "Karbon dioksit artmasın, çevre kirlenmesin" diyor. Baraj da yaptığın zaman, "Tabiat bozulmasın" diyor. Mesela, büyük barajlara karşı büyük bir akım var. 50 megavatın üstündeki barajların yapılmasını istemeyen bir grup var, müthiş bir lobi var. Geçen sene Almanya'da başladık, bunların hakkından geldik. Hindistan'ı ve diğer ülkeleri de yanımıza aldık, Brezilya'yı filan. Orada ben de bir oturum başkanlığı yaptım. Dolayısıyla, orada büyük bir mücadele oldu.

Şimdi insanlar unlarını elemişler eleklerini asmışlar, işini bitirmişler. Baraj maraj ihtiyacı yok, çoğu kalkınmış ülke. Nüfusları da artmıyor, ihtiyaçları belli. Ama, biz öyle değiliz, bizim baraj ihtiyacımız var, kömür santrali ihtiyacımız var, var da var yani. Dolayısıyla, böyle bir durum var ve bir de bunun Güneydoğu Avrupa ülkelerinin de bu Avrupa Birliği'yle birlikte bir ortak çalışması vardı. İlla bize o anlaşmayı imzalatmak istediler. Onu imzaladığınız zaman, baraj ve kömür konusunda sıkıntıya girme ihtimalimiz vardı. Onu imzalamadım ben, onu da anlayışla karşıladılar. Önce çok zorladılar, ama dedik "Yani, biz kalkınmakta olan bir ülkeyiz." Daha henüz de girmedik, daha hemen kartımızı ilk başta oynamamızın bir gereği yok. Dolayısıyla, orada da belli bir duruşumuzu sergiliyoruz.

Şimdi bizim çok süratli olarak kömür santrallerini devreye koymamız lazım, daha fazla kömüre ağırlık vermemiz lazım. Bunun için de baca gazları, işte kükürt vesaire meselesini tabii ki önlemek kaydıyla. Burada da en iyi teknoloji, bilinen teknoloji akışkan yatak teknolojisi. Yeni kurulan santrallarda, kurulacak santrallarda buna ağırlık vermek istiyoruz. Kömürün düşük kalitelisi de, kalorilisi de yanıyor, yüksek kalorilisi de yanıyor. Dolayısıyla, hepsine göre teknoloji hazırlamamız mümkün. Yani, kömür, bizim vazgeçilmez kaynaklarımızdan bir tanesi. Barajlar aynı şekilde.

Barajlarda sıkıntı şu yalnız, genellikle hesaplamalarda kamulaştırma şeyi hep düşük tutuluyor, ondan sonra biz orada daha çok hukuki meselelerle, tekniği bırakıyoruz hukuki meselelerle kamulaştırma davalarıyla uğraşyoruz. Bunu çözmemiz gerekiyor. Barajlar önemli, Yenilenebilir Enerji Yasası'nı çıkarttık. Bu iyi oldu. Büyük bir talep var. Yani, değirmen türü dediğimiz o küçük hidroelektrik santralleri, küçük HES'ler, ondan sonra rüzgar vesaire konusunda Elektrik İşleri Etüt İdaresi gayet güzel bir çalışma yapıyor, bütün rüzgar haritalarını çıkarttı. Yani, Türkiye'nin bütün rüzgar haritaları çıkmış durumda. Hatta daha ileri gitti, o topraklar, arazi kamuya mı aittir, özele mi aittir, vatandaşa mı aittir, onların şimdi detaylarını da çıkarıyor. Yani, bizim için artık bundan sonra mazeret, bahane ve şikayet yok. Bu üç kelimeyi enerji sektöründe gündemden çıkartmak istiyoruz. Yani, yerimiz dar diyecek durumumuz yok, yani her şeyimiz hazır halde. Bunun için hatta teşvik de koyduk. 7 yıl elektriği ortalama fiyattan, sektör tarafından alım garantisi de koyduk. Yani, küçük hidroelektrik santrali de kurarsanız, rüzgar enerjisi de kurarsanız, jeotermal enerjiden elektrik üretmek isterseniz bunların hepsi biyomass dahil olmak üzere hazır. Şimdi bunları oluşturuyoruz. Kısacası yerli kaynaklar konusunda bir sıkıntımız yok.

Gelelim bu açığı başka nasıl yapacağız? İşte burada zaman zaman siz değerli mühendis arkadaşlarımızla, farklı görüş ortaya çıkıyor. Bunlardan bir tanesi nükleer enerji. Nükleer enerjide arkadaşlar tekrar bilgilerimizi ve alışkanlıklarımızı yeniden gözden geçirelim. Biz mühendisler, bir projede hata yaptığımız zaman ne yaparız, masaya projeyi yatırırız a'dan z'ye bir daha bakarız. Bu bir elektrik projesiyse bütün kablolarla varıncaya kadar bir daha gözden geçiririz bilgilerimizi.

Şuna bakmamız lazım: Petrol fiyatları artıyor, petrol fiyatları artınca tabii ki onun türevlerinin de fiyatı artıyor, doğalgaz da artıyor, doğalgazın formülü de. Fiyat formülünün içinde petrolün girdileri var. Dolayısıyla o da artıyor. Yalnız petrolle aynı anda artmıyor. Anlaşmalarda 6'yla 9 aylık bir periyot var. Geriden geliyor yansıması. Anlaşmaları, kuralları satıcılar zamanında ortaya ağırlıklı bir şekilde koymuşlar. Bütün dünyada da biz anlaşmaları inceledik. 6 ay ile 9 ay arasında böyle bir yansıma var. Yani top patlayınca önce ışığı görüyorsunuz sonra sesi arkadan geliyor ya, bu öyle arada bir faz farkı var, peşinden geliyor gök gürültüsü gibi. Bu bakımdan bu da artıyor gözüküyor. Elektrik satın almaya kalktık, düşündük, ya elektrik ithal etsek ne olur? Elektrik ithal etmeye kalkarsanız da burada en fazla yüzde 10 alabiliyorsunuz mevcut network'ünüze göre. Yani, ithal, yani dışa bağımlılık öteden beri insanı hep rahatsız eder. Yani, kendimize yeterli olmamız daha önemli. Hatta yüzde 10'un altında mevcut network'lerle beraber oraya da bir yatırım yapmanız lazım, karşı tarafa da yatırım yapmanız lazım. İzole bölge meselesi var, diğerleri var, o detaylara girmek istemiyorum.

Şimdi o zaman ithal kömürü alacaksın onunla da yine hava kirliliği vesaire, dışa bağımlılık gene var. Düşündük taşındık, burada hem de bir teknoloji eşliğinde nükleer teknoloji ve bunu bir santral alma şeklinde almıyoruz, nükleer teknoloji programı olarak, mühendislikte, tıpta, tarımda kullanabileceğimiz bir paket şeklinde açıklamayı

düşünüyoruz. Bununla ilgili hazırlıklarımız oldu. Atık meselesi evet bir sorundur, doğrudur, ama atıkta da büyütüldüğü gibi değil. Burada da, bu atıkları satın almak isteyenler de oluyor. Yani bunun ticaretini yapan ülkeler var. Ayrıca bu atığın da bir hesabını kitabını yaptık, hatta ben de yabancı uzmanlarla da bunu görüşüyorum. Size bir rakam vereyim, yani 50 yıl boyunca 5 kişilik bir ailenin elektrik kullanımını göz önüne aldığımız zaman meydana gelen atık miktarı bir su bardağı kadar, yani atığın miktarı bu. Bunu çarparsanız meydana gelecek işte kaç metreküplük bir şeyse, bunu da düşünmek durumundayız. Ama, öbür tarafta da karbondioksit var, diğer atıklar var. Yani, burada bir hesap yapacağız. Bir tarafta parasal ihtiyaçlar, işin ekonomisi, bir tarafta sağlık, insan sağlığı, kalkınma. Bu parametreleri bir denkleme koyacağız, bu tabii birinci dereceden bir bilinmeyenli denklem değil, yani biraz enteresan bir denklem bu. Dolayısıyla, bu denklemi de çözmek durumundayız. Çünkü açığı, işte biraz önce söyledim, 499 milyar kilowatsaatlık bir ihtiyaç var. Rakamımız belli. Hadi düşük senaryoda gidelim de 406 diyelim, gene açığımız var.

Beraber isterseniz bu salonda karar verelim. Yani, kömür mü ithal edelim, doğalgaz mı ithal edelim. Aramalara devam ediyoruz; doğalgaz petrol aramaları devam ediyor, hani bulursak o zaman bu rakamları değiştiririz. Ama, bugün itibarıyla bunu yapmak durumundayız. Hesap edeceğiz, bunun şartları koyacağız, parasını, pulunu her şeyini koyacağız, çevreyi filan da koyacağız ve yalnız şu var. Dünyada da bu değişen şartlar, petrol fiyatlarının artması vesairenden dolayı yeni bir trend var nükleere doğru. Hatta buna “Nükleer Rönesans” diyorlar ve daha evvelden kafası karışık olan, tereddütlü olan, istemeyen ülkelerde bir değişiklik meydana geldi. Bunlar bunu istiyorlar şimdi, istemeye başladılar. Fakat, birden de çok isteme olursa, bu sefer sıraya girme durumu söz konusu olacak veya fiyatlar artacak. Burada da geç kalmamız lazım.

Ama, isterseniz şunu da diyebilirsiniz: Yani, İskenderun'da olduğu gibi, Kolombiya'dan veya dışarıdan kömür getirip santral de kurabiliriz. Bu da yollarda bir tanesi. Ucuz olursa, kalorisi müsaitse, ekonomikse buna da açığız. Yani, bu bir hesap kitap meselesi. Gelin bunu tartışalım. İstersek, hani ben özellikle bu Sempozyum ve hem tebrik ederek bunu da söylüyorum, birlikte bunu oluşturabiliriz. Neticede bizim mühendislerimiz, Bakanlığın mühendisleri de, DPT'nin mühendisleri de, Hazine'nin mühendisleri de, EPDK'nın mühendisleri de, hepimiz de sizin üyeleriniz. Geliriz sizin başkanlığınızda oturur, ben de bir mühendis gibi, siz de mühendis olarak oturur sizlerle bunu tartışırız. Yani, bunu bir açıklığa kavuşturalım. Yani, burada biz bir lobi filan yapmıyoruz. Oturalım rakamları koyalım, şartları koyalım. Önü de açık olsun, ucu açık olsun. Çünkü daha o yıllara kadar zamanımız var, ama bu yatırımlar da gene en azından 6-7 sene alıyor. Yani, normal şartlarda.

Bunu bir açıklığa kavuşturalım ve bunu da üniversitelerimiz bilsin ona göre adam yetiştirsin, ona göre uzman yetiştirsin, dışarıya adam gönderelim. Yani, hazırlıksız yakalanmayalım, şu anda dünya kadar mühendisimiz plansız bir şeyden dolayı işsiz. Bize geliyor bu arkadaşlarımız, bazen inanın gözümüz doluyor. Yani, üzülüyor insan. Geliyor adam “Ne olursa olsun yaparım” diyor, senelerini vermiş, okumuş etmiş, işsizlik iyi bir şey değil. Bazılarına iş veriyoruz beğenmiyor, o da ayrı mesele, iş beğenmeyenler de var. Yani, aslında işsizlik o kadar şey de değil, yani denildiği kadar değil. Hadi, “Ben seni kömüre göndereyim” diyorum, “Yok, ben burada kalayım da” diyor. Yani, büro işinde çalışayım diyor, yani bu şekilde olanlar da var.

Sonuç, böyle bir yol, bir çalışma içindeyiz. Bilhassa elektrik üretim yatırımlarını öne çekmemiz lazım. Benim uzunca bir süredir yapmaya çalıştığım iki tane hedefim var, iki amacım var. Bunlardan bir tanesi, enerjiyi gündelik hayatımızda kolay tartışılabilir, kolay algılanabilir bir hale getirmek. Onun için değişik bir yol izliyorum, onu bilinçli bir şekilde yapıyorum. Yani, enerji gündelik hayatımızda kolay algılanabilir bir hale gelsin.

İkinci olarak da, herkes bir şey söylüyor, ama kimse yatırım konusunu konuşmuyor. Yatırımlar, yani bu özelleştirmeye birlikte, liberalleşmeye birlikte yatırım ihtiyacı... Bu yatırımları kim yapacak? Öze sektör mü yapacak, kamu mu yapacak, yabancı sermaye mi yapacak, yapacaksa nasıl yapacak, şartları ne olacak, ne kadar zamanda olacak? Bunu kimse konuşmuyor. Herkes bir şey konuşuyor, ama kimse gerçek isteğin ne olduğunu açıkça, netçe ortaya koymuyor. Bir eleştiri bombardımanı var, böyle bir tartışma havası var, ama kimse bunun nasıl olacağını... Yani çok az kişi, burada bazı dostlarımı görüyorum, onların çok güzel raporları da geliyor. Yani onlar hariç genellikle bu konu tartışılmıyor. Ondandır son son dakikaya gelince, Türkiye bu sefer mecburen bir şeyler yapmak zorunda kalıyor. “Karanlıkta kalacağız, yok şu olacak, yok bu olacak” diye. Bu sefer gene yanlış yapmaya devam ediyor.

Biz bunu şu anda hesabını, kitabını, planlamasını yapmak durumundayız. Bunun için de dediğim gibi ben sizi davet ediyorum, yani açık davet bu. Sadece bu salondakilere değil, gelmeyenlere de söyleyebilirsiniz. Kim bu konuda competence'e, kim bu konuda hazırsa, çalışmalarını varsa gelelim. Eğer farklı düşünüyorsak da gelin, aynı düşünüyorsak da gelin. Yani, bunu netliğe kavuşturalım, yani bu hepimizin meselesi. Yani bu bir parti meselesi değil, bu bir hükümet meselesi değil, bu ülkemizin bir meselesi ve dünya da bu yarışta çok bilinçli yapıyor. Yani,

dünyada diğer ülkeler rakamları koymuşlar, yani şimdi 2020 yılında bütün enerji ihtiyacı yüzde 60 daha artacak, yani enerji önemini, hem de giderek koruyacak. Yüzde 60 artacak, nüfus artacak, ihtiyaçlar artacak, kaynaklar belli. O zaman bir şeyler yapmamız gerekecek.

15 trilyon dolar dünyadaki ihtiyaç ve Türkiye'nin de 2020 yılına kadar yapması gereken yatırımların toplamı 130 milyar dolar. 130 milyar dolarlık yatırım yapmamız lazım. Şimdi böyle olunca mutlaka bizim buna özel bir yaklaşımla, bütün şeyleri bırakarak... Yani siyasi görüşümüz farklı olabilir, hiç mühim değil o, biz teknik adamlarız. Şimdi dolayısıyla bizim buradaki çalışmalarımızdaki en önemli unsur buna karar vermek. Bunu programlayabiliriz, yani takvimini koyalım nasıl yapabileceğiz? Mesela yeni metotlar geliştirdi, "PPP" dediğimiz, yani kamu-özel sektör ortak yatırımı şeklinde. "Public, private, participation" diye İngilizce'si bu şekilde olan yatırım usulleri var. Yani, özel sektör yapacaksa Partimizin, Bakanlığımızın, yani Hükümetimizin programı, bunu özel sektör yapsın diye biz istiyoruz. Bütün yatırımları özel sektör yapsın, rekabet ortamı olsun. Hükümet programı olarak öncelikli tercihimiz bu. Ama, olmadığı takdirde bu yatırımların yapılması lazım. Yatırımları da o zaman ne yapacağız; bunu oturup konuşacağız, bunu mutlaka tartışmamız gerekiyor.

Şimdi bu arada birkaç da önemli şey var, yaptığımız çalışma var, onları da size bir açmak isterim. Bunlardan bir tanesi kömür sahalarıyla ilgili yaptığımız çalışmalar. TKİ daha evvelden, senelerdir bu çalışmaları sürdürüyor. Fakat biz şunu yaptık, terk edilmiş sahalar vardı, metruk, terk edilmiş. Bu sahaları biz tekrar ihale ettik. Rödevansla bu ihaleler yapıldı. Şimdi 8 sahada üretim var ve gayet de iyi gidiyor. Yani, aşağı yukarı 5'te bir, 6'da bir fiyata hem üretim yapıyoruz, hem işçi çalışıyor. Daha evvel terk edilmiş o sahalar, metruktü, yani eskilerin tabiriyle, terk edilmişti, oralarda üretim başladı. Ayrıca da bu ısınma amaçlı, bir de mevcut rezervleri, sahaları termik santral kurmak üzere ihaleye çıktık. Böyle de 6 sahayı ihaleye çıktık, Çankırı Orta'yı verdik santral kurmak kaydıyla. Sahaları ihaleye çıkıyoruz ve karşılığında da TKİ'ye elektrik verecek, rödevans olarak. Yani, değirmene buğdayı götürüyorsunuz, size un veriyorlar ya o şekilde. Orada da biz santral kuran adam elektrik üretince rödevans, yani kömür vereceğine, para vereceğine belli bir oranda elektrik vermiş olacak. Biz onu ister kullanacağız, ister satacağız. Yani, böyle bir şeyle de yerli kaynaklara bağlı olarak elektrik üretimini devreye koyduk. Bu bizim dönemin yeni çalışmalarından bir tanesi. Belki bazı arkadaşlarımız bunu bilmiyor olabilir.

Bir üçüncü çalışma kömürde, mevcut termik santralleri, kömür santralleri zaten kurulmuş Tunçbilek, Soma, Yatağan gibi, yani gelsin kursun yeni ilavesini yapsın, hem rehabilite etsin hem de yeni yatırımını yapsın. Şimdi bunu devreye koyuyoruz. Burada da gene amacımız yerli kaynağa bağlı olarak elektrik üretmek, kaynaklarımızı da harekete geçirmek. Çünkü, kömür yeraltında kaldığı sürece belki bunu kullanamama durumuyla karşı karşıya bile kalabiliriz. Hani barajlarda olduğu gibi kömür santrallerine karşı da böyle bir akım var. Bunu hiç olmazsa şu arada devreye sokmamız gerekiyor. Bir de kömür arama kampanyası başlattık. Biraz önce saydığım kurumların da içinde olduğu ve bunlar yoğun bir çalışma içindeler ve MTA'nın sondaj miktarları önemli rakamlara ulaştı. Burada MTA daha önce yüzey madenciliği yapıyordu ve daha çok devlet kurumlarıyla iş yapıyordu. Şimdi yüzey madenciliğinden derin saha madenciliğine indik ve özel sektöre de burada açtık sahaları. Dolayısıyla bu da yeni çalışmalarımızdan bir tanesi.

Evet, Yenilenebilir Enerji Kanunu'yla beraber yaklaşık 10 bin megavatlık müracaat oldu ve aşağı yukarı 600'e yakın, 570 müracaat var, bunları da süratli bir şekilde... DSİ bunun hazırlığını yapıyor, EPDK da bunun lisansını veriyor, fizibilitesi hazırlandıktan sonra. Onlar da yoğun bir şekilde gidiyor.

Şimdi bunlar tabii, daha evvelden yapılması gereken çalışmalardı. Bunları belli bir şekilde gerçekleştiriyoruz. Bunun dışında elektrikle ilgili bir rakam vereyim size. Bütün kabloları tekrar göz önüne, yani network'ü yeniden masaya yatırdık. İki tane rakam vereceğim size. Bunlardan bir tanesi iletim, İletim A.Ş.'nin 50 bin kilometre iletim hattı var ve 523 tane de trafo merkezi var. Bunu ben Türkiye haritası üzerine çizdirdim, hemen hemen boş yer kalmadı.

Şimdi bir de TEDAŞ'inkileri çizdireyim dedim, TEDAŞ'inki çizince harita gözüküyor, orada 800 bin kilometre hat var ve 255 bin trafo var ve bunlar aşağı yukarı 20 yıldır doğru dürüst yatırım görmemiş. Arıza oldukça dokunulmuş. Şimdi buralara önemli yatırımlar yapıyoruz, hatta bunun için 300 trilyon son bir para ayırdık. İlk defa müteahhitlerimiz peşin parayı görünce eski alışkanlıklarıyla bu sefer şaşırıyorlar. Bunu acaba bir daha ki sene mi yapsak filan diye fiyatları ileri atarak, fiyatlar bir daha ki sene yükselecek zannederek, gelecek senenin fiyatlarıyla olsun filan diye biraz ağırdan aldılar. Halbuki gelecek sene de fiyatlar düşeceği için, burada artık zamana karşı bir yarışma içinde olduğunu düşünemediler. Şimdi süratli bir şekilde bu parayı da harcıyarak bu altyapıları sağlamlaştırmaya çalışıyoruz. Bir yandan da büyük talep artışı var. Mesela, bir Antalya her yıl yüzde 30 büyüyor. Yani, Antalya'da daha evvelden bir bağ evi düşünün, parmak kadar kabloyla elektriği gelirken, şimdi orası yıkılıp kocaman bir site, bir otel olduğu zaman, tabii bütün rakamlar, her şey değişiyor ve

Türkiye’de böyle bir yoğun bir gidiş de var.

Rakamlarla ilgili iki şey söyleyeyim, ondan sonra sözümü bitireceğim. Bir tanesi bu yerli kaynaklara ağırlık vermemizin somut sonucu ne oldu diye sorabilirsiniz? Elektrik üretimindeki yerli kaynakların yüzde 38’i, ithal olanların da yüzde 63’üydü. Biz bu yerli kaynaklara ağırlık vererek bunu 38’i, 50’ye çıkarttık, 62’yi de 50’ye düşürdük. Şu anda 50 50. Bundan dolayı da elektriğe 3 yıldır zam yapmadığımız gibi indirimler yaptık. Bunu yapmak için de en önemli tabii etken doğalgaz anlaşmalarında yaptığımız düzeltmeydi. Doğalgazda 40 milyar metreküplük “al ya da öde”, “kullanmasanız da öde” diye bahsedilen miktarı yoğun tartışmalardan sonra sildirdik. Fiyatı da tek fiyata indirdik, aynı gazı 3 ayrı fiyattan alıyorduk biz. Bunu teke düşürdük. Mavi Akım dahil olmak üzere hepsini düşürdük. Tabii bunun da bir sürü tartışmaları oldu. Üzerimizden bu yük kalkınca kömüre ve suya ağırlık verdik bu sefer. Çünkü, o gazı kullanmak zorunda olduğunuz için kömür ve su santralleri ihmal ediliyordu. Şimdi ona ağırlık verdik. Tabii barajların amortismanları filan da düşük olduğu için elektrik çok daha ucuz gelmeye başladı, kömürü artırmış olduk. Ayrıca kömürde 3 sene için sosyal destek olsun diye de parasız, Sosyal Dayanışma Yardımlaşma Fonu’ndan karşılığı verilen, TKİ’nin çıkarttığı kömürü halka dağıtıyoruz. Burada da 3 milyon ton kömürü 3 sene dağıttık. Kömürü çıkarıyoruz, kırıyoruz, yıkıyoruz. 25 kiloluk paketlere konuyor ve fakir ailelere, dar gelirli ailelere, sıcak bölgelerde 500, normal olarak 1 ton olmak üzere, bazı yerlerde 1,5 ton olmak üzere dağıtıyoruz, evinde teslim yapıyoruz. Daha evvel bunlar yapılmıyordu. Böylece dar gelirli vatandaşlarımız yerli kömürümüzle hiç olmazsa soğuk kış günlerini sıcak odalarında geçirmiş oluyorlar. Bunlar da yerli kaynaklara verdiğimiz ağırlık.

İleriye dönük olarak da düşündüğümüz çalışma, hidrojen enerjisine ağırlık veriyoruz. Hidrojen enerjisi konusunda dünyanın, yani Hidrojen Enerjisi Teknoloji Merkezi’ni İstanbul’a kurduk, Birleşmiş Milletler’le görüştük. Büyük bir pazarlıkla başka ülkelerin elinden alarak, bunu İstanbul’a kurduk ve başına da Nejat Veziroğlu Hoca’yı getirdik. Dünya da hidrojen enerjisine ağırlık veriyor. Amerika, Almanya, Japonya, büyük paralar ayırıyorlar. Biz de bu uluslar arası merkezi İstanbul’a kurduk. O da uluslararası projeleri alarak onları destekliyor, ilgi duyanlar varsa buna rahatlıkla girebilir.

Bu arada tabii ki yenilenebilir enerji, bizim son derece önem verdiğimiz bir şey. Arkadaşlar, genellikle yanlış bir izlenim verilmek isteniyor. Biz yenilenebilir enerjiyi ihmal ederek, başka bir şeyi ele almıyoruz. Biz bunun yasasını çıkarttık, büyük tartışmalarla çıkarttık, destekliyoruz, istiyoruz ve bunun olması için teşvikler de ortaya koyduk. İlk hazırlığı olan varsa, bunlara rahatlıkla girebilir, ama yenilenebilir enerjiyle her şeyimizi çözemiyoruz, rakamlar belli. Keşke, çözersek, yani olursa, daha yeni kaynaklar bulursak bununla bütün problemlerimizi çözelim. Ama, elektrik mühendislerinin özellikle çok iyi bildiği bir şey var, hani bu baz yük dediğimiz, baz yükün giderilmesi için mutlaka yeni başka diğer kaynaklara da ağırlık vermemiz gerekiyor.

Evet, benim size söylemek istediklerim bunlardı. Bunun için, ben sadece size bunları anlatmak değil, sizin bu noktadaki aktif katkılarınızı almak amacımız. Yani, oturalım yeni bir anlayışla eski şeyleri bırakalım. Zaten ben bunun çok olumlu izlerini bu toplantıda da gördüm. Sayın Başkan Kemal Bey’in konuşmasında da gördüm, sizde de gördüm. Bu aslında ülkemizde de olumlu gelişmelerden biri olarak kabul edilecek çalışmadır. Biz sizin içinizden geldik, yani sizden farklı düşündüğümüz bir şey yok. Yani, burada enine boyuna her şeyi tartışarak, şu enerji meselesini, arz güvenliğini... Arz güvenliği en önemli kelime burada, konsept. Arz güvenliğini birlikte çözelim; hiç olmazsa çocuklarımıza, torunlarımıza güzel bir gelecek hazırlayalım. Hepinize saygılar sunuyorum.